

Keramika, staklo, svila – nešto kao zemlja, voda, zrak: od težine prvobitne tvari, „iz koje dolazimo i u koju se vraćamo“, preko udjela svjetlosti u preobrazbi te težine, do lebdeće lakoće vjetra i krila. Od vatre izgaraju metafore, da bi se plamen mogao obnavljati. S tridesetak djela u keramici, staklu i svili Ljerka Njerš prikazuje izbor iz posljednjih dviju godina svoga rada. Neodoljiv izazov tvari ovdje je utrostručen. Tvar nudi poticaj svojih svojstava, ali se i pokorava autoričinoj volji, ugrađujući se u jedinstven i nadređen svijet njezinih oblika.

Ljerka Njerš – koja je diplomirala slikarstvo na zagrebačkoj Akademiji likovnih umjetnosti, prošavši školu kod naših najznačajnijih likovnih umjetnika, sa završnim udjelom Marina Tartaglie – oduvijek je osjećala poziv nekih „drugih“ materijala. Ne toliko platno, papir, neutralne podložne tvari: premda se i po njima kretala suvereno, s velikim crtačkim darom i kolorističkim nagnućem. Od prvog samostalnog predstavljanja, 1962., do danas, posebno je zanima odnos tzv. „čiste“ i „primijenjene“, odnosno „uporabne“ umjetnosti. Ona „čista“ ponuđena je *na tanjuru*, ona „primijenjena“ prevedena je na naduporabnu razinu. Drevna povijest pečene zemlje, keramike, porculana – a onda i stakla i tekstila – našla je u djelu Ljerke Njerš dionicu kontinuiteta i obnove.

Predmeti „primijenjene“ umjetnosti, makar artefakti po sebi, podnosili su tijekom povijesti intervencije one „čiste“. Ta „čista“, naročito kad je riječ o oslikavanju, rasprostirala se po njihovoj epidermi kao neka vrsta „dodane vrijednosti“. Tako je slikana intervencija na obliku i tvari šalice, tanjura, vaze...predstavljala svojevrsnu nagradu uz neposrednu službu. Ona je naglašavala prisutnost i osobnost predmeta i u isti čas, nekom ugrađenom sanjarijom, odvodila od njega. Slika je uporabom često nestajala, pokrivena voćem, cvijećem, hranom, pićem. Kad bi se predmet oslobodio službe i vratio se sebi, vraćala se i slika. Stvaralo se tako polje nestalne prisutnosti. Ako je pak predmet već u projektu bio oslobođen „praktične“ uporabe, ako je od nje pamtio samo oblik, svejedno je od te preskočene pripadnosti rodu u njemu, poput mirodije, ostajala ta mala dvosmislica, neka mala napetost u definiciji, neki mali prkosni odmak od metafizične ponude platna ili papira. Oslikan tanjur. Divni renesansni prizori puni okera i modrine. Čemu on služi? On je slika. Ali slika koja se nudi s atavizmom funkcije. Koja sugerira neposredniju komunikaciju i ostvaruje intimniji status u životnom prostoru.

Keramika Ljerke Njerš prošla je vrlo različite faze, ali i kad se pojavljivala u zapamćenim oblicima za praktične službe, bila je uvijek dragocjen predmet sa svojim jedinstvenim postojanjem kao svrhom. Plohe su mogle biti glatke ili volumeni do krajnosti razgibani, glazure i lazure trajno su upijale pogled bogatim i istodobno nježnim kolorizmom, a sve hrapavosti svijeta otisnule su se na neiscrpnim mijenama površina. U djelima Ljerke Njerš veoma je plodna igra projekta i slučaja, tehnologije kao sudionika u konačnoj likovnosti djela. Nešto od secesijskog povjerenja u neočekivano uključeno je u autoričine namjere. Nije čudo što je posebno u Klimtu nalazila povijesnog srodnika, u spajanju preciznosti i prelijevanja, čitkog narativnog motiva i ornamenta, crte i obojenog vala. Svakako u panoramu sklonosti i poticaja spada umjetnost dalekog Istoka, koja se razabire u brzini i točnosti bilježenja vidljivog motiva, kao pred vječnošću, i u aluzivnim, ideogramiziranim prostorima. Ljerka Njerš ne zapostavlja ni izvanjske ni unutrašnje površine predmeta, navodeći oko da klizi i da se spušta u dubine i šupljine. Svaki njezin predmet angažira vrijeme i doživljava se kao putovanje.

Posebno poglavlje svjetlosnih putovanja predstavljaju stakla. Duša tvari intenzivira snagu boje, ljepota prelijevanja otvara neke zračne zone snažnih lirskih naboja. Jednako vrijedi i za oslikane svile, koje rasprostiru bajkovite krajolike u pravokutu slike ili ovijajući tijelo.

Druženje s tvarima zahtijeva određenu tišinu. U ovim predmetima izloženo je mnogo autoričine tišine. Ali ta je tišina vrlo muzikalna, što će svakako razaznati oko koje sluša.

Željka Čorak